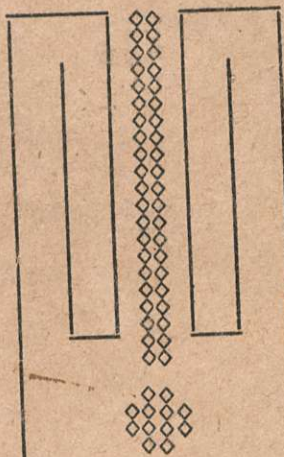

MIKKO HIMMI

LASTEN KIRJA I

(OPIN ALKEITA)

Kustantaja: Suomalainen Sivistys-
jaosto. — Pietari
1920.

940140

MIRKO HIMMI

Lasten Kirja

I

(Opin alkeita)

Kustantaja: Suomalainen Sivistysjaosto.
Pietari 1920.

OHJAAJALLE.

Ennen aloitettiin lapsen opettaminen aakkosista ja sen kanssa rinnatusten alettiin pakata ulkomuistiin katekismen kappaleita, joita lapsi ei yhtään ymmärtänyt. Tätä seurasi niinkutsuttu kirjoitusluku, s.o. lapsi opetettiin yhtäkaa kirjoittamaan kuin lukemaankin, jos se koskaan lie edes tydyttävästi onnistunut. Molemmilla menettelytavoilla oli se heikko puoli, että, väärästä kohdasta alettuna, opiskelija väsyi jo alkuun ja sai haluttomuuden lukemiseen, jonka vuoksi aapiskukolle oli kutsuttava joko muna tai vitsa avuksi.

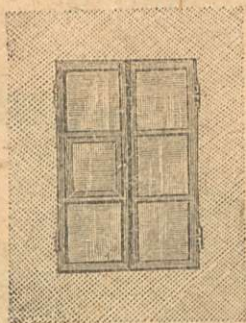
Lapsen opettaminen on alettava omintakeisesta työskentelystä — piirtämisestä. Kuka viisivuotias lapsi ei osaisikaan piirtää esim. omaa kuvaansa, laivaa, taloa, naurista j.n.e. Älä aseta näille piirustuksille korkeampia vaatimuksia, kuin mestari itse. Muotojen tapaaminen, eikä taide, on tämän ikäkauden piirustusten päämääränä. Toiseksi on lasta opetettava kertomaan helppoja ja lyhyitä asioita, olkoot ne sitten satuja, tai tapauksia hänen omien kokemustensa piiristä. Kolmanneksi seuraa lukeminen. Tässä kirjassa kirjainten tunteminen ja siihen yhdistetyt tavausharjoitukset on sovitettu opittaviksi kuvien avulla. Kirjoituksen oppimisen voi alkaa jo heti, kun lapsi osaa tavata ja tuntee isot kirjaimet. Mutta parasta on kuitenkin aluksi antaa hänen kirjoittaa suurilla latinalaisilla kirjaimilla. Tätä tietä kulkien varsinaisilla kirjoituskirjaimilla oppiminen tulee sitten helpommaksi ja säästää opiskelijan epäonnistumisen ikävystymiseltä. Edullista on varsinaisen kirjoituksen opetuksen edellä antaa lapsen piirtää kirjassa määrätyt kuvat.

Pietarissa maaliskuulla 1920.

Tekijä.

Opin alkeita.

i

i

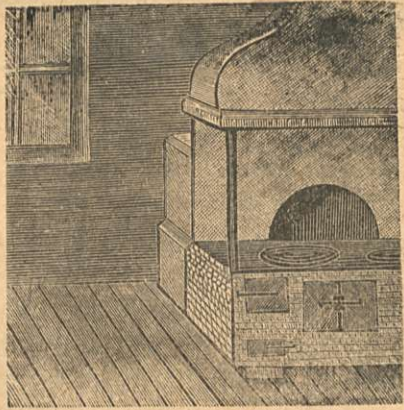
u

ui

n

uu-ni

m

mu-ni

i

lin-nun u-ni

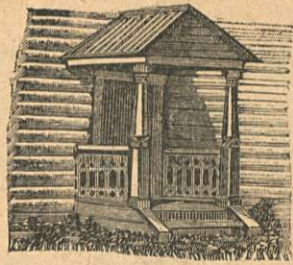
t

tuu-li tu-li

e

e-tei-nen

v

ve-ne me-nee

a

aa-mu-u-ni-nen

ä

äi-li tu-li

s

sil-mä-la-sit

p

pai-me-nes-sa

o

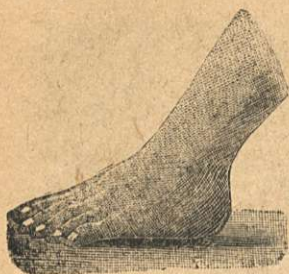
o-me-na-puu

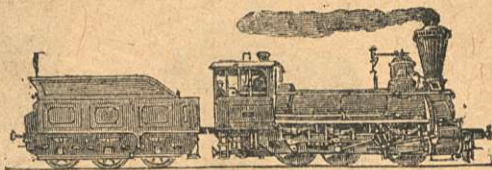
r

ruu-vi-nau-la

j

ju-na tu-lee

h

he-vo-nen hir-nuu

k

koi-ra hauk-kuu
uk-ko-a

y

ys-tä-vä ta-paa
ys-tä-vän

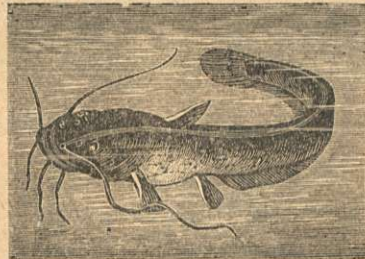
ö

öl-jy pa-laa
lam-pus-sa

d

ma-de poh-ja-
mu-das-sa ui-pi

nk
ken-kä

ng
ken-gät

AEIOUYÄÖ HJKLMNPRSTV
aeiouy ä ö h j k l m n p r s t v d g

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

1. Äi-ti ja lap-set.

Äi-ti ker-too lap-sil-le sa-tu-ja. An-na on a-set-tu-nut äi-din pol-vel-le kuun-te-le-maan. Ant-ti is-tuu lat-ti-al-la. Äi-ti ja Ai-no is-tu-vat y-lem-pänä. Äi-din ker-to-muk-set o-vat lap-sis-ta haus-ko-ja.

2. Tyy-ne ja Han-na.

Tyy-ne ja Han-na o-vat si-sa-ruk-si-a. Tyy-ne kä-vi kyläs-sä. Hän sai tä-dil-tä kak-si o-me-naa. Toi-sen hän an-taa Han-nal-le. Han-na-kin te-kee ai-na sa-moin. Hy-vät lap-set herk-kun-sa yh-des-sä syö-vät.

3. Erk-ki ja lu-mi-uk-ko.

Es-ko-lan Erk-ki on teh-nyt lu-mi-u-kon. Lu-mi-u-kol-le hän lait-toi sy-sis-tä sil-mät ja na-pit ja pis-ti ka-li-kan pii-puk-si suu-hun. Lu-mi-uk-ko hy-myi-lee ja tah-toi-si läh-te-ä Er-kin kans-sa mä-keen, vaan puut-tuu suk-sia ja jal-ko-ja.

4. Nuo-hoo-ja-Kal-le.

Nuo-hoo-ja-Kal-le sei-soo sa-vu-pii-pun pääs-sä. Kal-le nuo-hoo no-ke-a. Nuo-hoo-ja-Kal-le-a kut-su-vat lap-set No-ki-u-kok-si. Kal-le it-se-kin ai-na sa-noo: «No-ki-uk-ko tu-lee.»

5. Ol-li työs-sä.

Ol-li kul-jet-taa öl-jy-ty-n-ny-ri-ä. Öl-jy-ty-n-ny-ri on ras-kas, mut-ta Ol-lil-la on pal-jon voi-maa. Ol-li vie öl-jy-ty-n-ny-rin yk-sin niin et-tä pyö-rät pauk-ku-vat ja ki-ivet ko-la-ja-vat.

6. Jä-nis vaa-ras-sa.

Il-ma-ri ai-koo am-pu-a jä-nis-tä. Jä-nis hyp-pää pa-koon. Il-ma-rin pys-sy pa-mah-taa. Luo-ti len-tää o-hi. Jä-nis pe-las-tuu. Il-ma-ri no-los-tuu.

I-lo-koi-ra on Il-ma-rin mu-ka-na. Il-ma-ri hu-sut-taa I-lo-a jä-nis-ten kimp-puun. Jä-nik-set juok-se-vat min-kä jak-sa-vat ja te-ke-vät mut-ki-a men-nes-sään, kun-nes saa-vat I-Ion ek-sy-mään jäl-jis-tään. I-lo ja Il-ma-ri o-vat pe-to-ja, kos-ka väi-ty-vät jä-nis-ten hen-ke-ä.

7. Vaa-ri ja Yr-jö.

Vaa-ri ja Yr-jö is-tu-vat pel-lon pien-ta-reel-la. Vaa-ri on kes-ke-yt-tä-nyt työn-sä ja käy-nyt mät-tääl-le le-pää-mään. Yr-jö te-kee kep-pi-ä. Hän vuo-lee ok-si-a ja kuor-ta kep-pi-puus-taan. Vaa-ri kat-se-lee Yr-jön työ-tä. Vaa-ri-kin on ker-ran ol-lut lap-si.

8. Suu-fa-ri Mat-ti.

Suu-ta-ri-Mat-ti te-kee ken-ki-ä. Ma-til-la on pal-jon työ-ka-lu-ja. Hä-nel-lä on nas-ka-li, va-sa-ra, hoh-ti-met, les-tit, pi-ki-nah-ka, lan-kaa ja har-jak-si-a.

9. Rää-tä-li.

Ris-to-lan Rie-tu on räät-tä-li. Hän ot-taa Pek-ko-lan Paa-vos-ta mit-to-ja. Rie-tu te-kee Paa-vol-le uu-den ta-kin. Paa-vo on sii-tä mie-lis-sään.

10. Uu-nin-te-ki-jä.

Uk-ko te-kee uu-ni-a. Uu-ni teh-dään tii-lis-tä. Uu-nin tii-let muu-ra-taan toi-siin-sa kiim-ni sa-vi-ruu-kil-la. Uu-nin o-vi on rau-das-ta. Mis-tä on hel-la ja pel-lit?

11. Ai-non ja Ei-non mar-ja-maf-ka.

Ai-no ja Ei-no kä-vivät mar-jas-sa. Ai-no söi min-kä sai. Ei-no poi-mi tuo-hi-seen ja vei äi-dil-le. Äi-ti kiit-te-li Ei-no-a ja Ai-no o-li sii-tä hy-vin hä-peis-sään.

12. Ta-ka-lan Hei-kin he-vo-nen.

Ta-ka-lan Heik-ki he-vo-sel-la rat-sas-taa. He-vo-nen lais-ka hän-tään-sä hui-too vaan. Ei päi-väs-sä pir-tin y-li pää-se.

13. Jä-nis.

Jä-nis o-li syö-nyt haa-van kuor-ta ko-ko päi-vän ja juok-sen-nel-lut it-sen-sä vä-syk-siin. Il-ta-sii-la a-set-tui se pen-saan al-le sam-mal-vuo-teel-le nuk-ku-maan. Sii-nä se nä-ki un-ta ke-säs-tä ja kuk-ki-vas-ta a-pi-las-pel-los-ta.

14. Mik-ko Re-po-lai-nen.

Mik-ko-Re-po-lai-sek-si kut-su-taan ket-tu-a. Re-po-lai-sen Mik-ko hii-vis-ke-li aa-mu-hä-mä-ris-sä ja et-si syö-tä-vää. Se nä-ki jä-nik-sen nuk-ku-mas-sa ja ai-koi kaa-pa-ta sen ei-neek-seen. Jä-nis on-nek-si he-rä-si ja läh-ti loik-ki-maan pa-koon.

15. Nal-le ja Kal-le.

Nal-le ja Kal-le me-ni-vät met-säs-tä-mään. Nal-le nä-ki ke-tun jä-nis-tä a-ja-mas-sa ja läh-ti jäl-keen kol-man-nek-si. Jä-nis hyp-pä-si y-li jo-en. Toi-sil-la ei ol-lut ai-kaa. Ne jat-koi-vat juok-su-aan pit-kin jo-ki-vart-ta. Kal-le huu-te-li Nal-le-a. Nal-le tu-li lää-hät-tä-en Kal-len luo. Kal-le ky-syi: «mis-sä on ket-tu?» Nal-le pai-noi pään-sä maa-han, sil-lä se ei ket-tua tien-nyt.

16. Lin-nun-pe-sä.

Lin-tu te-ki pe-sän-sä puun-haa-ruk-kaan. Sii-hen se mu-ni jou-kon pie-niä, val-kei-ta mu-ni-a ja hau-toi nii-tä mon-ta viik-ko-a. Mu-nis-ta tu-li poi-ka-set. Nii-tä lin-tu syöt-te-li ku-kan-sie-me-nil-lä, joi-ta kan-toi nou-kas-saan.

17. Sii-ri, Ul-la ja Ot-to.

Sii-ri ja Ul-la leik-ki-vät met-säs-sä puun al-la. Heil-lä o-li nuk-ke-t mu-ka-naan. Sii-rin nu-ken ni-mi o-li San-na. Ul-lan nuk-ke o-li Saa-ra. Ty-töt nä-ki-vät kun lin-tu toi po-jil-leen ruo-kaa. Se o-li heis-tä haus-kaa.

Ot-to tu-li ja tah-toi ha-ke-a po-jat pois lin-nun-pe-säs-tä. Sii-ri ja Ul-la koit-ti-vat es-tää, vaan yl-ti-ö-pää Ot-to ei to-tel-lut. Hän al-koi kii-ve-tä puu-hun. Yl-hääl-lä kat-ke-si ok-sa O-ton al-ta. Hän pu-to-si maa-han ja tait-toi jal-kan-sa.

Näin tu-li pa-ha jo ai-kee-na ran-gais-tuk-si. Lin-tu-kin il-mai-si lau-lul-laan o-san-ot-ton-sa O-ton on-net-to-muu-teen.

18. Äi-ti o-pet-taa Vie-no-a.

Äi-ti o-pet-ti Vie-no-a lu-ke-maan. Vie-no op-pi en-sin pie-net kir-jai-met. Äi-ti o-pet-ti sit-ten ta-va-a-maan. Vie-no op-pi myös-kin suu-ret kir-jai-met ja lu-ke-maan yh-teen. Tä-män jäl-keen o-pet-te-li hän kir-joit-ta-maan ja piir-tä-mään ku-vi-a. Hän piir-si ik-ku-nan, uu-nin, mu-nan, o-me-nan, kir-veen ja va-sa-ran. Öl-jy-kan-nun ja pal-jon muu-ta-kin hän op-pi piir-tä-mään. Vä-liin hän aut-te-li äi-ti-ä. Hän la-ka-si lat-ti-an, sii-vo-si pöy-dän, pe-si as-ti-at ja jär-jes-ti ne kaap-piin. Äi-ti kut-sui Vie-no-a e-män-nän peu-ka-lok-si ja i-sä lei-kil-lä e-män-tä Peu-ka-loi-sek-si.

Kaik-ki kil-tit ty-töt o-vat pie-ni-ä peu-ka-lo-e-män-ti-ä.

19. Lau-ri kau-pun-gis-sa.

I-sä lu-pa-si vie-dä Lau-rin kau-pun-kiin. Lau-ri o-dot-te-li si-tä ko-ko tal-ven. Ke-säl-lä vas-ta hän sin-ne pää-si. Kau-pun-ki ei ol-lut yh-tään sen nä-köi-nen, mil-lai-sek-si Lau-ri si-tä luu-li. Siel-lä ei ol-lut pel-to-ja, ei ai-to-ja ei-kä met-si-ä. He-vo-si-a o-li pal-jon, mut-ta leh-mi-ä ei yh-tään. Ta-lot o-li-vat suu-ri-a ja ko-meit-a ja niin lä-hel-lä toi-si-aan, et-tä sei-nät o-li-vat yh-des-sä. Tiet o-li-vat suo-ri-a ja le-vei-tä. Muu-ta-mis-sa ta-lois-sa o-li hy-vin kor-ke-at sa-vu-pii-put. I-sä sa-noi nii-den o-le-ven teh-tai-ta. Yh-des-sä sa-noi teh-tä-vän so-ke-ri-a. Niin se o-li-kin val-ke-a kuin so-ke-ri. Toi-ses-sa teh-tiin ka-ra-mel-le-jä. Sil-tä se Lau-ris-ta-kin näyt-ti, sil-lä ka-ra-mel-li-pa-pe-rei-tä o-li sen por-tin luo-na i-han tuh-ka-ti-he-äs-sä. Lau-ri al-ko-i poi-mia nii-tä. Hän ko-ko-si en-sin tas-kun-sa täy-teen. Sit-ten hän täyt-ti hat-tun-sa. Löy-tyi-pä kau-ni-ta la-si-pa-la-si-a-kin ja yk-si i-so, val-ke-a, kiil-tä-vä möh-kä-le, jo-ta i-sä kut-sui kaa-ke-lik-si. Sen i-sä sa-noi o-le-ven kau-pun-gin uu-nis-ta. Kaik-ki aar-teen-sa vei Lau-ri ko-tiin ja leik-ki ko-to-na nii-den kans-sa.

20. Pik-ku va-ras.

Äi-ti o-li men-nyt pois ko-to-a ja Hel-mi jää-nyt yk-sin. Hän au-ka-si kaa-pin ja kat-se-li, mi-tä siel-lä nä-kyi-si. I-han reu-mi-mai-se-na o-li so-ke-ri-as-ti-a. Se o-li täyn-nä so-ke-ri-pa-lo-ja. «Jos tuos-ta yh-den ot-tai-si, niin ei ne sii-tä vä-he-ni-si», a-jat-te-li Hel-mi ja hän söi yh-den so-ke-ri-pa-lan. Toi-nen-kin o-li sel-lai-ses-sa pai-kas-

sa, et-tei äi-ti vie-lä mi-tään huo-mai-si, jos sen-kin söi-si. Hän muis-ti kyl-lä, et-tä äi-ti o-li kiel-tä-nyt o-min lu-pin-sa so-ke-rei-hi: kos-ke-mas-ta, mut-ta ne kun o-li-vat niin ma-kei-ta, ei hän jak-sa-nut mie-li-te-ko-aan hil-li-tä. Hän söi sen toi-sen-kin. Ei-kä vie-lä-kään näyt-tä-neet so-ke-rit vä-hen-ty-neil-tä. Kol-mas-kin o-li sa-man-lai-ses-sa pai-kas-sa. Se-kin lui-kui Hel-min vat-saan. Sin-ne me-ni nel-jäs ja vii-des-kin, ja Hel-mi y-hä luu-li, et-tei äi-ti huo-mai-si yh-tään ka-don-neek-si. Näin me-ni-vät lo-put-kin pe-räk-käin sa-maa tie-tä. Jä-lel-le jäi vain kak-si pa-laa. Sil-loin al-koi ki-vis-tää Hel-min vat-saa, ja se vat-san ki-vis-tä-mi-nen y-hä yl-tyi.

Kun äi-ti tu-li ko-tiin, o-li Hel-mi sän-gys-sä tä-kin al-la ja voi-vot-te-li. Äi-dil-le tu-li suu-ri hä-tä. Hän pel-kä-si Hel-min-sä kuo-le-van, Hel-min täy-tyi nyt tun-nus-taa äi-dil-le so-ke-ri-var-kau-ten-sa ja hän lu-pa-si, et-tei kos-kaan me-ne o-min lu-pin-sa kaa-pil-le ja lu-pa-uk-sen-sa hän pi-ti-kin.

21. Pikku Pekan uni.

Pekka näki kerran unta, että hänelle tuotiin iso kupillinen rusinasoppaa ja käskettiin syödä niin paljon kuin jaksaisi, vaan hänellä ei ollut lusikkaa. Seuraavaksi yöksi Pekka varasi lusikan tyynynsä alle, mutta nyt ei sattunutkaan näkemään unta rusinasopasta.

22. Kaksi kovaa.

Puron poikki oli porras. Siinä sattuiivat pukki ja pässi vastakkain, ja kumpikin tahtoi kulkea ensin yli.

«Päkä-kä-kää!» päkätti pukki. Se merkitsi: «Pois tieltä. Minä tulen yli».

«Pää-ä-ä-ä!» huusi pässi vastaan yhtä mahtavana.

Samassa he iskivät kallonsa vastakkain — «Mäiskis!»

Ja molemmat putosivat jokeen — «Pläiskis!»

23. Satu.

Satu meni saunaan, pani lakkinsa naulaan. Satu läksi saunasta, onni lakkinsa naulasta.

Sen pituinen se.

24. Loppumaton safu.

Tehtiin uusi silta. Se tervattiin. Lintu lensi siihen. Nokka tarttui kiinni. Lintu nyhtäsi nokkansa irti. Häntä tarttui kiinni. Lintu nykäsi häntänsä irti. Nokka tarttui kiinni. (Jatka edelleen niin pitkälle kuin haluat.)

25. Satu ketusta ja variksesta.

Kettu kerran metsiä kierrellessään keksi variksen pesän puussa. Se heti miettimään miten saisi variksenpojat saaliikseen.

Se alkoi kierrellä puuta ja sihtailla sen vartta.

Varis rääkäsi pesästään: «Mitä sinä siinä vaanit?»

Kettu vastasi: «Enhän mitä. Löysin vain tästä hyvän suksipuun.»

Varis rukoili: «Älä, kuomaseni, tätä puuta hakkaa. Minulla on tässä pesä ja pesässä pojat.»

Kettu sanoi: «Jos annat yhden pojistasi, niin olkoon menneeksi. Etsin muualta.»

Variksen täytyi suostua ja kettu lähti saaliineen.

Seuraavana päivänä tuli kettu uudelleen ja selitti: «En löydä kunnan suksipuuta mistään. Tämä minun täytyy kaataa. Vaan jos annat vielä yhden poikasen, niin jääköön puusi pystyyn.»

Variksen täytyi antaa.

Näin kävi kettu päivä päivältä joka päivä kiristämässä varikselta yhden pojan.

Kun varis istui murheellisena viimeisen poikansa luona, lentää lehahti harakka vieraaksi. Tälle varis surunsa valitti.

Harakka rähähti nauramaan.

«Naurat toisen vahingolle», sanoi varis.

«Tuhmuudellesi vain nauran», sanoi harakka.

Samassa ilmestyi taas kettu puun juurelle. Varis hätääntyi.

Vaan harakka nauroi: «Tekeekö mielesi puuhun nousta?»

«Enhän tuota», tuumi kettu. «Vaan katselen kaatakseni suksipuuta.»

«Eihän sinulla ole kirvestä. Hampaillasiko hakkaat?» rähisi harakka.

Nolona luikki kettu tiehensä, ja harakka nauraa räkättään jäljessä.

Varis jäi rauhaan ainoan poikansa luo varpaallaan harmissaan raappimaan typerää päätään.

26. Enon luona.

Martta ja Matti olivat kaupungin lapsia. Äiti vei heidät enon luo maalle. Siellä oli heillä paljon ihmeitä nähtävänä. He näkivät miten vilja kasvoi pelloilla ja kukat niityillä. Iltasilla tulivat lehmät kotiin. Martta katseli isointa lehmää ja kysyi: «Tuosta lehmästäkö sitä piimää lypsetään?» Kaikki nauroivat Martan tietämättömyyttä. Täällä he näkivät myöskin pieniä lampaan karitsoita. Ne olivat sukkelia kuin koiran pennut. Hyppelivät emonsa ympäri neljällä jalalla yhtaikaa. Väliin hyppäsivät toistensa ylikin.

Seuraavana päivänä pääsivät Martta ja Matti enon lapsien kanssa marjaan. Ensikerran he nyt näkivät silmäkannolta metsää ja marjojakin siellä oli mättäät punaisenaan. He söivät minkä jaksoivat ja poimivat tuohisensa täyteen. Sittenkään ne eivät loppuneet, eipä paljon vähentyneetkään.

Lammin hietikkorannalla he kävivät uimassa. Siellä oli vesi melkein yhtä lämmintä kuin kylpyammeessa. Oli siellä uimassa muitakin. Ne olivat kalanpoikasia, niin pieniä kuin neulan päitä ja liikuivat vedessä nopeaan kuin linnut ilmassa.

Martalla ja Matilla oli enon luona niin hauskaa, etteivät he halunneet enää ollenkaan kaupunkiin. Äiti jättikin heidät maalle syksyn asti ja lupasi tulla hakemaan sitten vasta kun koulut alkavat.

Kesän kuluessa kasvoivat karitsat isoiksi. Ne eivät enää leikkineet. Marjat loppuivat metsistä. Vesi lammissa kylmeni ja kalanpoikaset katosivat. Martta ja Matti alkoivat ikävöidä kotiin.

Kun äiti tuli heitä hakemaan, juoksivat he vastaan ja huusivat:

«Äiti, äiti, vie meitä kotiin! Täällä on ikävä. Me tandomme kotiin.»

27. Avulias tyttö.

Pienen Tanjan äiti sairastui. Tanja rakasti äitiään niin, että tahtoi tehdä kaikkensa hänen hyväkseen. Lääkäri määräsi äidin juotavaksi erästä hyvin katkeraa lääkettä. Tanja katseli, kun äiti koitti sitä suurella vaivalla juoda. Äidin suu vääntyi niin pahan näköiseksi että Tanjalle tulivat vedet silmiin ja hän sanoi:

«Äitikulta, antakaa minä juon Teidän puolestanne tuon lääkkeen.»

28. Ei naskali säkissä pysy.

Muuan metsävahti oli kesyttänyt kottaraisen, joka oppi m. m. ääntämään muutamia sanoja. Kun sille huudettiin: «Pikku kottaraiseni, missä olet?»

Vastasi se: «Täällä.»

Naapurin pikku Kallesta se oli hauska, ja usein hän tuli sen puhetta kuulemaan.

Eräänä päivänä kun Kalle tuli, ei ollut ketään kotona. Kalle houkutteli linnun kiinni, pisti sen taskuunsa ja alkoi hiipiä pois. Metsävahti tuli juuri kotiin ja tahtoi taas linnun puhelulla huvittaa Kallea. Hän huusi: «Pikku kottaraiseni, missä olet?»

Lintu huusi pojan taskusta minkä jaksoi: «Täällä.»

29. Varkaan hattu palaa.

Eräässä kylässä tapahtui kerran varkaus. Kylän miehet kutsuttiin koolle ja alettiin etsiä varasta, vaan ei löydetty. Silloin eräs kiljasi: «Varkaan hattu palaa!»

Muuan mies koppasi nyt hätäisesti kahden käden hattuaan.

Näin löydettiin varas.

30. Husi vahti.

Puutarhassa katosi kirsikoita puista. Siksi sinne asetettiin vahti. Mutta hieltä yhä edelleen varastettiin. Nyt ajettiin vahti pois ja laitettiin vaatteista pelätin. Tuuli heilutti pelätintä, varpuset eivät uskaltaneet varastaa, ja ihmiset sanoivat:

«Hyvä on vahti, ei laske lintuja eikä varasta itse».

31. Viisas koira.

Kerran tuli mies piippu suussa naisten vaunuun ja istui vastapäätä muuatta kiukkuista vaimoa, joka piteli koiraa sylissään. Vaino sen sijaan, että olisi kieltänyt naistenvaunussa tupakoimasta, tempasi miehen suusta piipun ja heitti avoimesta ikkunasta radalle. Mieskään ei ollut noloimpia, otti vaimon koiraa niskasta ja heitti samaa tietä radalle.

Tästä syntyi kauhea riita, johon asemalle päästyä, haettiin asemapäällikkö tuomariksi. Toinen vaati piippua, toinen koiraa.

Juuri kun rähinä oli ylimmillään, tulla laukkasi koira piippu suussa läähättäen. Se oli luullut, että hänet lähetettiin piippua hakemaan ja saatuaan piipun juoksi junan jäljessä.

32. lapset yhteistyössä.

I.

Kaupungin lapset olivat maalla kesäsiirtolassa. He löysivät metsästä kivistä tehdyn linnan. Sen olivat edellisen kesän siirtolaislapset rakentaneet. Nämä lapset hajottivat linnan, sillä he eivät aikoneet sotaa käydä. Kivet he kantoivat niitynlaitaan ja tekivät sinne tehtaan. Tämä tehdas oli monipuolisin tehdas koko maailmassa.

Työt alettiin aamusilla varhain. Matti, Mikko, Paavo, Pekko, Simo, Salu, Olli ja opettaja pantiin kaivamaan savea niitynojasta. Toiset pojat kantoivat savea tehtaalle. Tytöt olivat leipureina. He leipoivat savesta pullia, leipiä, savikukkoja, omenia, päärynöitä, muniä, kaloja, nuken päitä, ukkoja ja myllynkiviäkin. Tekivät he pienen pieniä karamellejä ja savirinkeleitäkin. Kaikki tehdastuotteet ladottiin laudalle auringon kuivattaviksi.

Lauri, laiska poika, makasi yksin kotona. Hän heräsi vasta sitten, kun toiset tulivat työstä aamiaiselle. Hänellepä ei annettukaan aamiaista. Opettaja sanoi vain: «Kenen jalka ei kapsa, sen suukaan ei napsa.»

Lauri meni harmissaan tuvan taa auringonpaisteeseen. Siellä hän haukotteli ja nieleskeli auringonpaistetta aamiaisekseen.

Kun myllynkivet kuivuivat, tekivät lapset niitynpuroon vesimyllyn. Tässä työssä oli Laurikin ihan ensimmäisenä. Siksi hänet valittiinkin mylläriksi. Uudista odotellessa hän jauhatteli vain hiekkaa.

II.

Talon isäntä oli antanut heille pienen pellon. Siitä he kuokkivat ensin turpeet. Sitten harasivat heinäjuuret pois ja kantoivat lantaa, jonka levittivät kuohkean mullan päälle. Sitten kaivoivat koko pellon pieniin penkkeihin. Ojamullat he levittivät lannan päälle. Penkkeihin kylvivät hernettä, perunaa, naurista, lanttua, kurkkua, punajuurta ja porkkanaa. Istuttivatpa vielä muutamia penkkejä kaaliakin.

Kesällä he kastelivat penkkejään ja kitkivät joka viikko rikkaruohot pois.

Kun syksy saapui, kokosivat lapset kasviksia monta hevoskuormaa. Tulipa yksi kuorma tehdastuotteitakin. Iloisina läksivät he kestätuotteineen jälleen kaupunkiin. — Talvella kävivät lapset kaupungissa koulua ja söivät oman työnsä hedelmiä.

33. Arvoitus.

On Inkerissä,	ei Venäjällä.
ei Suomessa.	On riihessä ja riihen parsilla,
On Karjalassa,	ei saunassa, vaan saunan orsilla,
ei Annuksessa.	ruispellossa ja pellon veräjällä.
On Virossa,	

Mikä on se kirjain?

34. Vlpeifä härkiä.

Härkä pukeutui kerran hevosen nahkaan ja tahtoi olla hevonen. Lehmät sille nauroivat. Samoin tekivät hevoset. Härkä käveli vain yksin joutilaana. Hevosnahkasta kului ensin karva. Lopulta meni nahkakin repaleiksi. Vihdoin härkäkin kuoli. Sen haudalle kirjoitettiin:

«Tähän vaipui vanha herrashärkä,
 Syynä kuoloon laiskuus ol' ja nälkä.»

Oli mies, joka itse ei koskaan tehnyt mitään. Orjat tekivät hänelle työtä ja niin hän tuli rikkaaksi. Orjat lähtivät viimein pois. Rikas söi ensin rahansa, sitten tavaransa. Lopuksi täytyi myydä vaatteensa ja syödä nekin. Vieläkään hän ei ryhtynyt työhön, kun ei osannut mitään tehdä. Makaili vain joutilaana ja uneksi entisiä päiviään. Syömättömyydestä hän tuli sairaaksi ja kuoli.

Mitä hänen haudalleen olisi pitänyt kirjoittaa?

35. Susia ja kurkia.

Susi oli syönyt lammaslihaa niin ahnaasti, ettei malttanut luitakaan pureskella. Luu tarttui kurkkuun ja susi oli tukehtua. «Ottakaa hyvät ystävät pois tuo luu minun kurkustani, etten kuolisi! Kyllä minä vaivanne palkitsen», väkeröi se hädissään. Kurki kurotti pitkän kaulansa ja veti luun pois suden kurkusta.

Kurki kysyi: «Mitä sinä nyt minulle palkaksi annat?»

«Kaikkiahhan sinä kyselet! Vai vielä palkkaa!» vastasi susi. «Kiitä onneasi, etten purrut katulaasi poikki, kun pääsi oli minun kurkussani.»

Köyhä Pekko oli Mõhõsellä renkinä koko ikänsä. teki työtä kuin karhu ja siitä Mõhõnen rikastui. Palkkaa hän sai niin vähän, että häidin tuskin eli.

Kun Pekko tuli vanhaksi, ajoi Mõhõnen hänet pois palveluksesta.

Pekko sanoi: «Olenhan ikäni sinua palvellut. Nyt kuolen nälkään. Etkö voisi jollain tavoin turvata vanhuuttani?»

«Kaikkiapa sinä kyseletkin», vastasi Mõhõnen. «Ole kiitollinen, että olen sinua tähän asti elättänyt, eikä sinun ole huolinut muualta mennä työtä etsimään.»

Pekko pyöritteli hattuaan ja sanoi: «Houkkio olen ollut, kun olen sinulle rikkautta koonnut ja kiittämättömyyttä palkakseni saanut.»

36. Arvoituksia.

1. Neulanenä,
Keskeä kerä,
Perältä on kuin sirpinterä.
2. Lahdet kaidat,
niemet pitkät,
kalliot nenissä nienten.
3. Viisi veljestä kulkee yhdestä
ovesta, eri tuvissa asuvat.
4. Kilkkaa, kalkkaa
luisten lukkojen takana.
5. Oveton aitta,
ruokaa täynnä.
6. Kannettava väsy,
Kantaja ei väsy.
7. Niksaa, naksaa,
seinällä seisoo.
8. Hakkaa yöt,
hakkaa päivät,
hakkaa kesät,
hakkaa talvet.
Lastua ei saa.
9. Mioletön, kioletön,
kaikille totuuden sanoo.
10. Kädetön, jalaton.
seinälle nousee,
kiukaalle pääsee.
11. Etsii, etsii,
eikä soisi löytävänsä.

12. Musta kuin pappi,
ei ole pappi.
Kiiltää kuin nappi,
ei ole nappi.
Lentää kuin lintu,
ei ole lintu.

1. Kukko, 2. Sormet, 3. Käsi ja sormikas, 4. Kieli, 5. Muna,
6. Soutaja ja venhe, 7. Kello, 8. Kello, 9. Puntari, 10. Lämpö,
11. Verkon paikkaaja etsii reikiä, 12. Sonttiainen.

37. Sananlaskuja.

Alku työn kaunistaa.

Lopussa kiitos seisoo.

Ei kukaan seppä syntyessään.

Oppia ikä kaikki.

Hiljaa hyvä tulevi,
ajatellen aivan kaunis.

Ei tule työ tekemättä.

Auta miestä mäessä.

Nosta lasta kynnyksessä.

Pane lapsi asialle,
mene itse perässä.

Pian paha tulevi,
kauan haava kirvelevi.

Parempi pieni anti,
kuin suuri lupaus.

Pata kattilata soimaa,
musta kylki kummallakin.

Sovinnolla on suuri sija,
Ahdas riidalla asunto.

Lyönti lyönnistä tulevi,
Kosto korvapuustistakin.

Nosta koiraa korvista,
pudistaa vettä päällesi.

Ei kangas ole yhden langan varassa.

Illalla laiska työhön lähtee.

Milloin laiska työnsä tekee?

Talvella ei tarkene,

Kesällä ei kerhiä,

Syksyllä on suuret tuulet.

Keväällä vettä paljon.

Ei missään niin omilleen tule

kuin tappelussa:

Jos iskun antaa,

niin kaksi saa.

Joka toista auttaa,

se itseään kohottaa.

Töistä miestä mainitaan,

vaan ei suurista sanoista.

Niitä heinä juurta myöten,

syö puuro puuta myöten.

Älä pelkää märkää säätä:

Laita katto pitäväksi!

Älä lähde järven jäätä,

ellet tiedä kestäväksi.

Isot varkaat vaunuissa ajaa,

pienet puussa piiskataan.

Tieto on valtaa,

yksimielisyys voimaa.

Joka edellä ravaa,

se portit avaa.

Joka perässä kulkee,

se veräjät sulkee.

«Oikeus on kova,»

sanoi kissa kun hiirtä nokasta veti.

Silmä kyllä eteensä katsoo,

mutta nenä parka se vaarassa on

Yksi talon työ,

makaa täikka syö.

Arvonsa mies ansaitsee,

vaan ei liikaa ylistystä.

38. Mipä meidän paimenien.

Mipä meidän paimenien, kupa karjan kaitsijojen?	joka suolla soittelemme, lyömme leikkiä aholla
Ei ole paha paimenien, pah' ei karjan kaitsijojen..	syömme maalta mansikoita, juomme joesta vettä.
Kiikumme joka kivellä, lanlamme joka mäellä,	Marjat kasvon kaunistavi, puolukat punan tekevi.

39. Hanan kengät.

Lapsikullat kuulkaa sangen sonna juttu.	varpaat vallon taittoi, tuotti tuskan vaivan.
Kotikana kaunis, teidän hyvä tuttu,	Siitä kana suuttui, suutaria sätti,
itsellensä tossut suutarista tilas.	kelvottomat kengät tekijälle jätti.
Mutta oppipoika kengät pahoin pilas.	Siksi hän nyt aina avojaloin astuu,
Hänpä tossut laitto puristavat aivan.	kengät eivät paina, varpaat vaikka kastuu.

40. Piirustus- ja kirjoitusharjoitus.

Opettele piirtämään keppi ja tulitikku!

Kirjoita: *i, ii*

Piirrä puu!

Kirjoita: *u, ui*

Piirrä naula ja neula!

Kirjoita: *n, nu-ni*

Piirrä muna!

Kirjoita: *m, ni-mi*

Piirrä veitsi ja vasara!

Kirjoita: *v, uu-vun*

Piirrä ikkuna ja saha!

Kirjoita: *e, ei me-ne*

Piirrä kirja ja piippu!

Kirjoita: *i, iin-ne*

Piirrä nauris ja omena!

Kirjoita: *o, on-ne*

Piirrä kuppi ja tuoppi!

Kirjoita: *ö, möi*

Piirrä avain ja kampa!

Kirjoita: *a, a-vain*

Piirrä kuokka ja ämpäri!

Kirjoita: *ä, äi-ti*

Piirrä lapio ja lintu!

Kirjoita: *l, lin-nun u-ne*

Piirrä talo!

Kirjoita: *t, ta-lo*

Piirrä hanko ja kynä!

Kirjoita: *h, he-vo-nen*

Piirrä kirves ja käsi!

Kirjoita: *k, koi-ra*

Piirrä jalka ja jänis!

Kirjoita: *j, jä-nö*

Piirrä kuu ja aurinko!

Kirjoita: *y, yö*

Piirrä pöytä ja pullo!

Kirjoita: *p, pöy-tä*

Piirrä pata ja poi:ta!

Kirjoita: *d, pa-dan poh-ja*

Piirrä kenkä!

Kirjoita: *g, ken-gät*

Piirrä sirppi ja sakset!

Kirjoita: *s, sirppi, sakset*

41. Kirjoituskirjaimet ovat:

*a A, e E, h H, i I, j J, k K,
l L, m M, n N, o O, p P, r R,
s S, t T, u U, v V, y Y, ä Ä, ö Ö,
d, g.*

42. Kirjoitusohjeita.

Lause aletaan aina suurella kirjaimella ja loppuun merkitään piste.

Kysymyslauseen loppuun merkitään kysymysmerkki ja sellaisen lauseen loppuun, joka sisältää huudahduksen, toivotuksen tai käskyn, huuto-merkki.

43. Kirjoita seuraava kertomus.

Varhain aamulla heräsivät Ulla ja Yrjö. Nousemaan makuutiloiltaan, he pesivät itsensä ja pukivat päälleen. Maukkaita voileipiä laittoivat äiti heille evääksi. Lapset lähtivät koulun. Isä saatteli lapsia työhön mennessään lyhyen matkan. Sitten he tapasivat Heikkisen Juhon, Kokkolan Tyynen, Pehkolan Reinon ja Okkolan Aimon, ioiden kanssa kulkiivat koulun. Ennen hellonsoittoa he saapuivat perille. Ainekkäästi riemuiten iivosivat toiset lapset tulijoita vastaan.

44. Vieraskielisiä kirjaimia.

D,	<i>D</i> ,	Ḑ,	Daniel,	<i>David</i> ,	Dante
G,	<i>G</i> ,	Ḡ,	Ganges,	<i>Garibaldi</i> ,	Gylling
Bb,	<i>Bb</i> ,	Bḡ,	Bebel,	<i>Bombay</i> ,	Babylon
Cc,	<i>Cc</i> ,	Cḑ,	Celsius,	<i>Cicero</i> ,	Cicilia
Ff,	<i>Ff</i> ,	Fḑ,	Fritiof,	<i>Fotografi</i> ,	Finland
Xx,	<i>Xx</i> ,	Xḑ,	Xerxes,	<i>Mars</i> ,	Xenia
Zz,	<i>Zz</i> ,	Zḑ,	Zakarias,	<i>Zefanias</i> ,	Zebulon

Qq,	<i>Qq,</i>	Dq,	Qvintus,	<i>Qvintus,</i>	Qvanten
Aå,	<i>Aå,</i>	Åå,	Åbo,	<i>Åland,</i>	Åman
Ww,	<i>Ww,</i>	Ww,	Webb	<i>Wels,</i>	Edgewoeth

45. Roomalaiset numerot.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	L	C	D	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	50	100	500	1000

46. Kirjaimet aakkosjärjestyksessä.

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTU VWXYZ Å Ä Ö
 a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z å ä ö

A B C D E F G H I J K L

M N O P Q R S T U V

W X Y Z Å Ä Ö

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x
y z å ä ö

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X
Y Z Å Ä Ö

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z å ä ö

47. Mäenlaskijain laula.

Mösl Mösl!
 Mäen harjanteille waan!
 Inferin peittäwi lumi ja jää,
 raitis on mieli ja kirkas on sää.
 Sufset ja kelsat nyt liikkeelle, heil
 Helei, helei, helei!

Mösl Ulas!
 Mäen rinnettä waan!
 Pohjolan tuuli jos tuimakin ois,
 meihin sen wiima ei pystyä wots,
 suonisfa weri kun lämmin on, heil
 Helei, helei, helei!

48. Sarman saussa.

Oli talwi. Yöllä oli tuisku peittänyt kaikki mikä linnulle saattoi ruuaksi kelwata. Tiainen kierteli lähimetsät, riihitarhan ja pihat koko kylässä, saamatta yhtä siementä nälkänsä lievikkeeksi. Viimein se tuli tuwan ikkunaan ja alkoi koputella kittiä, sillä sen walmistukseen oli käytetty öljyä, mikä sifälsi wähän raswaa. Lapset luulivat, että se olisi tullut heiltä pyytämään ruokaa ja weiwät ikkunalaudalle raswaa. Tiainen söi raswaa, ja lapset katseliwat ikkunan läpi. Pelot tihan siinä kyllä, waan ei auttanut, kun oli kauhea nälkä. Seurawaksi aamuksi lapset taas warasiwat ikkunalaudalle raswaa. Tiainen tuli päivän waljetessa aamiaiselle. Nyt ei se enää peljännyt. Se söi rohkeasti ja istuskeli siinä vielä syötyäänkin.

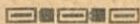
Kun kissa näki linnun ikkunan takana, kiihtyi sen murhaamishalu niin, että sen leuat ihan wirtanaan wapiwiwat. Se ryntäsi ikkunaan, iski kahden käpälän ikkunarautua ja irwisti hampaitaan. Tiainen lennähti pois, ja kissa sai nähdä wain kuinka se meni.

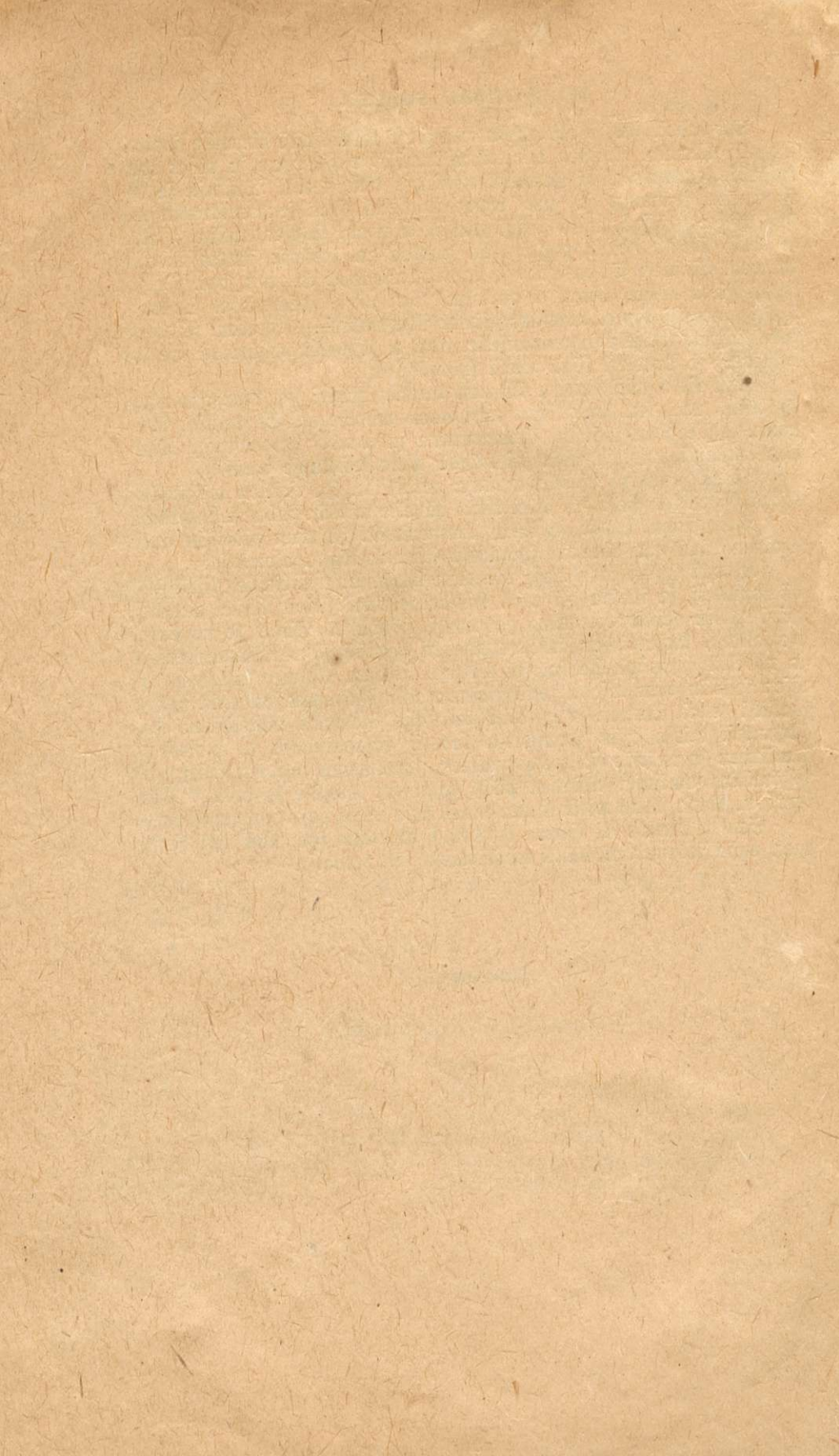
Tämä tapahtui useoita amuja peräkkäin. Ja tiainen wähitellen tottui siihenkin. Se näki, ettei kissa hänelle mitään pahaa tehnytään.

Tuli sitten lewät ja ilmat lämpeniwät. Ikkunaa pidettiin auki. Tiainen käwi yhä edelleen syömässä ikkunalaudalta ateriansa.

Kerran sattui taas kissa olemaan tuwasna, kun tiainen siinä syöä koputteli, ja ikkuna oli auki. Kissa laskeutui silloin hiljaa nunnilta, hiipi pitkin seinänwierustaa ja nousi pöydälle. Siinä se paneutui watsalleen, köyristi selkäänsä, mutkautti häntäänsä muutamia kertoja ja yhdellä hyppäyksellä syöksyi tiaisen niskaan. Kynnet sattuiwat tiaisen selkään niin lujasti, että tiainen olisi warmaan joutunut kissan saaliiksi ellei ikkunan alla olisi sattunut olemaan käyteläinen wesi tynnööri. Kissa näet wauhdissa kadotti tasapainonsa ja molskahti saaliineen tynnööriin ja pelastuakseen hukkumasta, oli pakotettu helittäämään saaliinsa. Tiainen pääsi tynnöriin laidalle ja pyrähti siitä lentoon. Kissa fillui vielä kauan ennen kuin pääsi pois tylppämmeesta.

Sen koommin ei tiaista kuulunut ikkunalle syömään eikä kissan enää istunut pöydällä wahtimassa sen tuloa.

~~Täydennys 0604~~

Neuvosto-Karjala
Himmis

